

ABSTRAKT

Východiska: Užívání tabákových výrobků je jedna z nejzávažnějších příčin onemocnění a úmrtí nejen v České republice, ale po celém světě. Více než 8 miliónů lidí na světě zemře ročně užíváním tabákových výrobků, z toho více než 7 miliónů úmrtí je způsobeno přímým užitím tabáku a 1,2 miliónů lidí na světě zemře v důsledku nepřímého vystavení pasivnímu kouření. Odhaduje se, že téměř každý sedmý dospělý denně kouří tabák. Studií, které se podílely na výzkumu užívání tabákových výrobků i jiných návykových látek u lidí s mentálním postižením není mnoho, přitom je známo, že úmrtnost mezi lidmi s mentálním postižením bývá mnohem vyšší než u běžné populace. Důsledky užívání návykových látek pro celkové zdraví a sociální dopad na tuto populaci jsou navíc škodlivější než u běžné populace.

Cíle: Cílem bakalářské práce je zmapovat míru a vzorce užívání tabákových a nikotinových výrobků u lidí s lehkým, středním či kombinovaným mentálním postižením. Cílem bakalářské práce je určit prevalenci užívání tabákových a nikotinových výrobků v této populaci lidí u nás, míru a vzorce užívání a sledované jevy porovnat podle vybraných sociodemografických faktorů. Výsledky by měly přinést doporučení v oblasti intervencí zaměřených na kouření v této cílové skupině.

Metody: Byla provedena dotazníková průřezová studie, data byla provedena pomocí strukturovaného rozhovoru tazatele s respondentem za pomoci dotazníku (metoda PAPI). Strukturovaný rozhovor byl zaměřen na užívání tabákových a nikotinových výrobků a na míru závislosti na nikotinu. Při analýze dat byly použity metody popisné statistiky. Výzkumný soubor byl vybrán záměrným, resp. namátkovým výběrem. Osloveni byli respondenti s lehkým, středním či kombinovaným mentálním postižením ve vytipovaných programech sociálních služeb v Ústeckém kraji. Soubor tvořilo 59 mužů a 34 žen, celkem 93 osob ve věku od 18 do 74 let. Průměrný věk činil 47 let.

Výsledky: Výzkumné šetření ukázalo, že míra současného užívání tabákových/nikotinových výrobků dosáhla 39 %, denního užívání 37 % (40 % u mužů, 32 % u žen) a byla mírně vyšší v mladších věkových skupinách. Všichni současní uživatelé z dotazovaných respondentů jsou uživateli klasických cigaret. Část respondentů má zkušenosti s alternativními výrobky, ale pouze minimum respondentů tyto výrobky aktuálně užívá. Odbornou adiktologickou pomoc při odvykání kouření nikdo nevyužil. Několika respondentům s odvykáním pomohli jejich blízcí, psycholog, zdravotní sestra, ambulantní lékař anebo vychovatelka. Ti, kteří přestali kouřit, přestali většinou z důvodu závažných zdravotních potíží. Mnohým respondentům kouření subjektivně pomáhá, přináší jim potěšení a neuvažují o tom, že by s kouřením přestali.

Závěr: Míra kouření mezi lidmi s mentálním postižením je přibližně dvojnásobná ve srovnání s obecnou populací. Kouření může v komplexní zdravotní, sociální a celkové životní situaci u osob s mentálním postižením hrát specifickou roli. Vzhledem k významné dodatečné zdravotní zátěži spojené s kouřením by těmito lidmi měla být nabídnuta pomoc s odvykáním kouření, případně alternativní způsoby užívání nikotinu spojené s nižšími zdravotními riziky.

Klíčová slova: Tabákové a nikotinové výrobky, kouření, mentální postižení, faktory, riziko, onemocnění

